

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 4 februari 2016

Mål nr

Ö 6166-14

KLAGANDE

EO

Ställföreträdare: BA

Ombud: Advokat CJ

MOTPART

KKMS

SAKEN

Ansökan i hovrätt om resning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2014-12-22 i mål Ö 11077-14

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut beviljar Högsta domstolen resning i Nacka tingsrätts mål T 4940-10 (dom den 11 januari 2011). Målet ska på nytt tas upp i tingsrätten.

Med ändring av hovrättens beslut även i fråga om rättshjälp beviljar Högsta domstolen EO rättshjälp i angelägenhet rörande resning och faderskap. Den procentsats enligt vilken EO ska betala rättshjälpsavgift bestäms till 0 procent och minimiavgiften till 0 kr.

Till rättshjälpsbiträde förordnas advokaten CJ.

Högsta domstolen fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt CJ till 4 883 kr. Av beloppet avser 3 906 kr arbete och 976 kr 50 öre mervärdesskatt.

Tingsrätten ska pröva frågan om motparts ersättningsskyldighet för rättshjälpskostnad i samband med att den avgör målet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EO har yrkat att Högsta domstolen ska bevilja den sökta resningen och hans ansökan om rättshjälp.

KKMS har i yttrande till Högsta domstolen angett att han är EOs far.

SKÄL

Bakgrund

1. EO väckte år 2010 talan om fastställande av faderskap mot OAS. Denne medgav bifall till EOs talan. Vid tingsrätten uppvisades OASs s.k. LMA-kort från Migrationsverket. OAS bekräftade under sanningsförsäkran de identitetsuppgifter som var angivna på kortet. Även EOs mor, BA, hördes under sanningsförsäkran.
2. Tingsrätten antecknade i domen att OAS medverkat i faderskapsutredningen men att familjerätten inte kunde godkänna hans faderskapsbekräftelse, eftersom han saknade pass eller annan godkänd ID-handling. Tingsrätten fann att det är sannolikt att EO hade avlats av OAS. Utifrån vad OAS och BA hade uppgett under sanningsförsäkran, jämte uppgifterna i LMA-kortet, fann tingsrätten att det fick anses utrett att OAS var den person som han utgav sig för att vara. Tingsrätten förklarade genom dom den 11 januari 2011 att OAS, är far till EO. Domen vann laga kraft.
3. EO ansökte i hovrätten om resning med åberopande av 58 kap. 1 § första stycket 2 och 3 rättegångsbalken. Till stöd för sin ansökan anförde han att OASs rätta identitet är KKMS med personnummer Y och att det tidigare åberopade LMA-kortet hade varit falskt eller felaktigt. Han åberopade en rättsgenetisk undersökning, daterad den 16 oktober 2014, ett nytt MF-protokoll för utredning av faderskap från Social- och äldrenämnden vid Nacka kommun daterat den 28 oktober 2014 och en ny faderskapsbekräftelse daterad samma dag.

4. Hovrätten har avslagit resningsansökan. Domstolen har hänvisat till att det inte framkommit att LMA-kortet varit falskt och till att den genetiska undersökningen inte skulle ha lett till annan utgång, eftersom det inte har framkommit annat än att undersökningen pekar ut samme man som tingsrätten förklarat vara far. Hovrätten har samtidigt avslagit EOs ansökan om rättshjälp.

Utredningen i resningsärendet

5. Enligt den åberopade rättsgenetiska undersökningen är KKMS, biologisk far till EO. I det nya MF-protokollet har antecknats att KKMSs identitet hade styrkts genom ID-kort med visst angivet nummer.

6. EO har i Högsta domstolen även åberopat Nacka tingsrätts dom den 24 mars 2015 i målen T 6389-14 och T 6774-14, gällande hans yngre bror, EA. Genom domen förklarade tingsrätten dels att en tidigare gjord faderskapsbekräftelse av OAS saknar verkan, dels att KKMS, är far till EA. Enligt domen hade KKMS numera styrkt sin identitet och under sanningsförsäkran uppgett att han tidigare använde den falska identiteten OAS, att hans riktiga identitet är KKMS och att det är han som är far till EA.

Kan faderns identitet i domen ändras?

7. Frågan är alltså om ett faderskapsmål kan resas på den grunden att faderns identitet har angetts felaktigt i domen. Det har inte gjorts gällande att tingsrättens dom är materiellt felaktig på det sättet att någon annan fysisk person skulle vara far till EO än den person som avsågs i domen. Det har gjorts gällande bara att faderns namn och födelsetid har angetts felaktigt. Vad EO vill åstadkomma är alltså att domen i faderskapsmålet ska ändras så att faderns identitet anges korrekt.

8. Resning är ett extraordinärt rättsmedel som kan användas bara under strängt begränsade förutsättningar. För att en resning ska kunna övervägas, måste det därför först bedömas om identitetsfrågan kan tas upp i någon annan, mindre ingripande ordning. En ny prövning efter resning omfattar faderskapsfrågan i dess helhet och synes därmed föra längre än vad EO eftersträvar med sin ansökan.

9. Frågan om en korrigerings av en parts identitet kan inte bedömas enligt samma principer i alla tänkbara situationer. Rättsligt sett måste frågan kopplas till felets art och orsak och det sammanhang där den förekommer. Familjerättsliga statusmål, som det är fråga om i detta ärende, intar här en särställning, eftersom partens identitet då i regel inte låter sig särskiljas från själva saken.

10. En felaktig identitet i en tvistemålsdom kan i vissa fall rättas enligt 17 kap. 15 § rättegångsbalken. En direkt tillämpning av den bestämmelsen förutsätter dock att felet har sin upprinnelse i någon form av förbiseende, jämförbart med ett skrivfel eller ett räknefel. Det förhållandevis enkla förfarandet vid en rättelse kan inte utan svårighet utsträckas till fall där felet i själva verket innefattar en oriktig materiell bedömning av partens identitet grundad på den utredning som lades fram under rättegången. En rättelse måste därför i princip förutsätta att det är fråga om förhållandevis okomplicerade korrigerings av hur identiteten har angetts.

11. Om den felaktiga identiteten omfattas av domens rättskraft kan någon ny talan inte väckas (jfr 17 kap. 11 § rättegångsbalken).

12. Den felaktiga identiteten får då angripas genom extraordinära rättsmedel och kan tas upp på nytt bara om det finns grund för resning eller för en domvilloklagan. För att resning ska kunna beviljas krävs att den felaktiga identiteten kan kopplas till någon sådan grund som anges i 58 kap. 1 §

rättegångsbalken. Enligt 59 kap. 1 § första stycket 3 är det en domvilla om domen är så oklar eller ofullständig att det inte framgår av den hur rätten har dömt i saken. Den bestämmelsen synes visserligen inte vara tänkt för situationer av det nu aktuella slaget. Det bör dock inte uteslutas att en dom som nominellt har getts mot en fiktiv part åtminstone i vissa fall skulle kunna ses som oklar i den mening som avses i bestämmelsen eller att situationen i vart fall är jämförbar med de fall som bestämmelsen mer direkt tar sikte på. Den frågan ställs i detta fall på sin spets endast om det saknas förutsättningar för att bevilja EOs ansökan om resning.

Omständigheterna i detta fall

13. I detta fall rör det sig om en felaktig, fiktiv, identitet i en statusdom. Den har inte angetts i domen till följd av misstag eller förbiseende. Frågan om svarandens rätta identitet har i stället uttryckligen prövats av tingsrätten. Det innebär att det inte är fråga om en uppgift som kan rättas enligt reglerna i 17 kap. 15 § rättegångsbalken. Inte heller är det möjligt att väcka en ny talan, vare sig en ny faderskapstalan eller t.ex. en talan om fastställelse av svarandens rätta identitet; en sådan talan ska avvisas på grund av rättegångshinder (res judicata; 17 kap. 11 § rättegångsbalken). Det har alltså genom domen rättskraftigt avgjorts vem som är EOs far och faderns identitet, nämligen OAS, född den X. Det ska därmed prövas om det finns grund för resning.

Bestämmelserna om resning i 58 kap. 1 § rättegångsbalken

14. Resning får beviljas till förmån för någon av parterna i tvistemål enligt 58 kap. 1 § första stycket 2 rättegångsbalken bl.a. om skriftlig handling, som åberopats till bevis, varit falsk eller part under sanningsförsäkran avgett falsk utsaga samt handlingen eller utsagan kan antas ha inverkat på utgången.

15. Att en handling ska ha varit falsk innebär i resningsbestämmelsen inte endast att handlingen har varit förfalskad i straffrättsligt hänseende, utan också att dess innehåll är medvetet oriktigt från utgivarens sida. En utsaga är falsk när den är medvetet oriktig. Att innehållet i en handling – eller i en utsaga – rent objektivt visar sig vara oriktigt utgör emellertid inte skäl för resning. Om handlingen eller utsagan har åberopats i domen finns i regel tillräcklig grund för antagandet att den har inverkat på utgången. (Se t.ex. NJA 1976 s. 664 med hänvisningar och Peter Fitger m.fl., Rättegångsbalken, suppl. 79, oktober 2015 s. 58:10 f.)

16. Enligt 58 kap. 1 § första stycket 3 rättegångsbalken får resning till förmån för part beviljas om någon omständighet eller något bevis som inte tidigare har lagts fram åberopas, och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till annan utgång. Av andra stycket följer att beviset eller omständigheten inte ska ha kunnat åberopas tidigare.

Högsta domstolens bedömning

17. Det är till nackdel för EO om hans fars identitet inte är korrekt angiven i domen. En korrigerande av identitetsuppgifterna skulle således vara till EOs förmån. Beträffande de omständigheter och bevis som EO har åberopat som grund för resning gör Högsta domstolen följande bedömningar.

18. LMA-kortet har haft betydelse för utgången av målet vid tingsrätten, dvs. den identitet som har angetts för EOs far i domen. I målet har emellertid inte framkommit vare sig att kortet har varit förfalskat i straff-rättsligt hänseende eller att utställaren av kortet – Migrationsverket – medvetet skulle ha fört in oriktiga uppgifter på kortet. Av det sagda följer att resning inte kan

beviljas med hänvisning till att skriftlig handling som åberopats till bevis varit falsk i den mening som avses i 58 kap. 1 § första stycket 2 rättegångsbalken.

19. EO får även anses ha gjort gällande att hans far under sanningsförsäkran vid tingsrätten lämnat medvetet oriktiga uppgifter om sin identitet. Detta påstående vinner stöd av utredningen. Såvitt kan bedömas i resningsärendet har alltså part avgett en falsk utsaga under sanningsförsäkran. Utsagan har haft betydelse för utgången i målet.

20. Uppgiften att faderns identitet är falsk (fiktiv) är en ny omständighet. Av den rättsgenetiska undersökning som åberopats i hovrätten följer att Eos far har en annan identitet än den som har angetts i domen. Undersökningen, som är daterad i oktober 2014, har inte kunnat åberopas tidigare. Om uppgiften och undersökningen hade förebringats i tingsrätten skulle de sannolikt ha lett till en annan utgång i målet.

21. Resning ska alltså beviljas med stöd av 58 kap. 1 § första stycket 2 och 3 rättegångsbalken.

22. Det har i Högsta domstolen inte åberopats vare sig skriftlig eller muntlig bevisning som fullt ut visar EOs fars rätta identitet. Saken är därmed inte uppenbar, och Högsta domstolen kan inte omedelbart ändra tingsrättens dom. Målet ska därför åter tas upp i tingsrätten. (58 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken.)

Rättshjälp

23. EOs ansökan om rättshjälp bör beviljas. Han bör inte betala någon rättshjälpsavgift (23 § fjärde stycket rättshjälpslagen, 1996:1619).

24. CJ har yrkat biträdesersättning enligt rättshjälpslagen. Hans yrkande avser arbete dels i hovrätten, dels i Högsta domstolen. CJ har inte under handläggningen i hovrätten yrkat eller förbehållit sig rätt till ersättning för sitt arbete. Det saknas därför förutsättningar för att i Högsta domstolen fastställa ersättning för hans arbete i hovrätten. Däremot bör ersättning fastställas för CJs arbete i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog (skiljaktig, tillägg), Ann-Christine Lindeblad, Gudmund Toijer, Lena Moore (referent) och Svante O. Johansson (skiljaktig)
Föredragande justitiesekreterare: Cecilia Hartman

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2015-12-08

Mål nr
Ö 6166-14

SKILJAKTIG MENING

Justitieråden Stefan Lindskog och Svante O. Johansson är ense med majoriteten i rättshjälpsfrågan men är i övrigt skiljaktiga och på det sätt som framgår av följande votum.

Bakgrund

1. I en dom den 11 januari 2011 förklarade Nacka tingsrätt att OAS, med visst födelsedatum, är far till EO. Domen vann laga kraft.
2. EO ansökte i hovrätten om resning av faderskapsdomen. Till stöd för sin ansökan anförde han att ett tidigare åberopat LMA-kort var falskt eller felaktigt. Vidare åberopade han en rättsgenetisk undersökning, daterad den 16 oktober 2014, ett nytt MF-protokoll för utredning av faderskap från Social- och äldrenämnden vid Nacka kommun daterat den 28 oktober 2014 och en ny faderskapsbekräftelse daterad samma dag. Han gjorde gällande att med den nya utredningen skulle KKMS, med visst personnummer, och inte OAS, med ett annat födelsedatum, ha förklarats vara far till honom.
3. Hovrätten har avslagit resningsansökan. Domstolen anförde att det inte har framkommit att LMA-kortet varit falskt och att den rättsgenetiska undersökningen inte skulle ha lett till annan utgång, eftersom det inte hade framkommit något annat än att undersökningen pekade ut samme man som tings-

Dok.Id 116779

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

rätten förklarade vara far. Hovrätten har samtidigt avslagit EOs ansökan om rättshjälp.

4. KKMS har bekräftat att han tidigare och i faderskapsmålet har uppträtt under den fiktiva identiteten OAS. Han har också uppgett att han är far till EO.

Utgångspunkt för bedömningen

5. Vad EO har gjort gällande är alltså att den man som har förklarats vara hans far, KKMS, visserligen är hans far men i tingsrättens dom anges med fiktiv och därmed fel identitet (fel namn och fel födelsedatum). Detta stöds av utredningen och har bekräftats av KKMS.

Den felaktiga identiteten saknar betydelse för innebörden av faderskapsdomen

6. Av 11 kap. 4 § rättegångsbalken följer att en domstol har en viss skyldighet att säkerställa parternas rätta identitet. Särskilt viktigt är detta i statusmål. Av den aktuella domen framgår det också att tingsrätten har verkat för att få klarlagt KKMSs identitet. Men domen innebär inte med det något rättsligt fastställande av identiteten; en identitetsprövning är i princip endast en kontroll av processförutsättningarna och utgör inte ett led i det materiella avgörandet (jfr NJA 1959 s. 195). Det gäller även i ett statusmål som det förevarande (jfr p. 25).

7. I linje med det anförda gäller att det förhållandet att en part i en dom betecknas felaktigt eller ofullständigt i princip inte inverkar på den subjektiva rättskraften, så länge inte oklarheten gör domen mörk (med att domen är mörk menas att den är oklar på det sätt som avses i 59 kap. 1 § första stycket 3 rättegångsbalken). Parten är således i allmänhet berättigad eller förpliktad eller på annat sätt bunden eller omfattad av domen (jfr NJA 1992 s. 110, NJA 2014 s. 125 och NJA 2015 s. 433; i NJA 2012 s. 483 hade som part i hovrättens dom angetts ett upplöst enmansbolag, ägaren ansågs vara part). I konsekvens

med detta har det i rättspraxis ansetts att en misskrivning avseende svaranden i en stämningsansökan inte är grund för avvisning, så länge det står klart vem som avses (se NJA 1969 s. 533, jfr beträffande överklagande NJA 2006 s. 605).

8. Det saknas skäl att frågå den angivna ordningen i ett fall som detta. Att KKMS i den lagakraftvunna domen anges med annat namn och med felaktigt födelsedatum hindrar således inte att det är han och ingen annan som har förklarats vara far till EO, och det råder i detta hänseende ingen oklarhet. Den felaktiga identiteten saknar alltså betydelse för den rättsliga innebörden av faderskapsdomen.

Det föreligger en rätt till klarläggande genom domstol

9. Emellertid skapar det förhållandet att KKMS i tingsrättens dom har angetts med felaktig identitet en oklarhet om vad som gäller. Oklarheten blir för EO särskilt besvärande av att faderskapet har fastställts genom en dom. Den i domen felaktigt angivna identiteten är alltså till ett beaktansvärt förfång för EO.

10. Av Europadomstolens rättspraxis står det klart att artikel 8 i Europakonventionen om respekt för privatlivet omfattar ett barns intresse rörande föräldraskap (se angående avsaknaden av en möjlighet till omprövning av ett avgörande i en faderskapsfråga t.ex. *Paulík v. Slovakia*, no. 10699/05, 2006-XI [extracts], *Tavlı v. Turkey*, no. 11449/02, 9 November 2006 och *Ostace v. Romania*, no. 12547/06, 25 February 2014). I betraktande av att artikel 8 i Europakonventionen omfattar frågor av det slaget, måste det antas att vederbörlig respekt för privatlivet förutsätter att ett barn ska kunna få fastställt den rätta identiteten av den person som är hans far eller mor på ett entydigt sätt. Barnet ska inte behöva finna sig i att en oklarhet i det hänseendet är till förfång i förhållande till myndigheter eller på något annat sätt.

11. EO ska alltså kunna få klarlagt att det är KKMS och ingen annan som avses i tingsrättens dom. Eftersom oklarheten finns i en dom, ska klarläggandet göras av domstol.

Resningsreglernas tillämplighet

12. EO har sökt resning i syfte att genom en ny dom få faderns rätta identitet klarlagd.

13. Resning är ett extraordinärt rättsmedel som kan användas för att få lagakraftägande domar omprövade under sådana strängt begränsade förutsättningar, där en oriktighet i domen framstår som särskilt graverande. Om sökanden kan komma till rätta med oriktigheten på ett alternativt sätt bör denna möjlighet användas i första hand. Resningsvägen bör alltså inte väljas, om det finnas någon annan och bättre möjlighet att komma till rätta med identitetsbestämningen.

14. Det anförda väcker frågan huruvida det finns andra medel för att uppnå det klarläggande som EO har rätt till. Inför den prövningen finns det anledning att notera två svagheter med att tillämpa resningsreglerna i en situation som denna. Den ena är att den felaktiga identiteten kan ha en orsak som inte utgör resningsgrund. Rättelsemöjlighet genom resning förutsätter alltså något som beror på en tillfällighet. Den andra svagheten är att en resning öppnar upp för en omprövning av faderskapsfrågan. Om rättelse kan ske endast genom resning kan det leda till att barnet får leva med att felaktigheten består, eftersom en omprövning kan vara förenad med sådana olägenheter att det är bäst förenligt med barnets intresse att inte söka rättelse genom resning.

Rättelseregeln bör inte tillämpas

15. Eftersom KKMS avsiktligt har uppträtt under felaktig identitet rör det sig inte om ett sådant misstag eller förbiseende som avses i 17 kap. 15 § rättegångsbalken.

16. I ett fall som detta skulle dock en extensiv tillämpning kunna tänkas. Men det måste då beaktas att fastställandet av en identitet kan innefatta bevisvärderingar. Rättelseregeln är inte förenad med förfaranderegler som säkerställer en rättssäker prövning i det hänseendet.

17. Rättelseregeln bör således inte tillämpas.

Reglerna om domvilla bör inte tillämpas

18. I det föregående har det framhållits att en identitetsprövning enligt 11 kap. 4 § rättegångsbalken i princip är att se som en kontroll av huruvida erforderliga processförutsättningar är för handen (se p. 6). Det kan emellertid inte alltid krävas att en svarandeparts rätta identitet låter sig säkert fastställas för att käranden ska få föra sin talan. När det gäller en faderskapstalan är det visserligen viktigt att den rätta identiteten på den man som påstås vara far är känd, men att osäkerhet föreligger i det hänseendet kan inte anses utgöra något absolut processhinder (jfr RH 2000:55; jfr även justitierådet Palms skiljaktiga motivering i NJA 1981 s. 853 angående frågan huruvida en oidentifierad person kan lagföras). Omständigheterna i detta fall har inte visats vara av det slaget, att det förhållandet att KKMS uppträdde under fiktiv identitet i tingsrättsmålet utgjorde ett sådant processhinder att det föreligger domvilla enligt 59 kap. första stycket 1 rättegångsbalken.

19. Om det inte låter sig fastställas vem som är part i en lagakraftvunnen dom, kan den vars rätt domen rör få domen undanröjd med stöd av 59 kap. 1 §

första stycket 3 rättegångsbalken. Situationen här är emellertid en annan. KKMS anges visserligen i den lagakraftvunna domen med annat namn och med felaktigt födelsedatum, men frågan nu rör inte oklarhet beträffande vem som är part och därmed förklarad såsom far till EO. Det handlar alltså inte om en sådan oklarhet som utgör domvilla enligt nämnda lagrum.

20. Inte heller utgör den felaktigt angivna identiteten något sådant fel som avses med någon av de övriga bestämmelserna i 59 kap. 1 § rättegångsbalken.

21. Att reglerna om domvilla således inte är direkt tillämpliga utesluter emellertid inte att en analog tillämpning skulle kunna tänkas, om det erfordras för att EO ska få sin fars riktiga identitet klarlagd. En analog tillämpning skulle dock vara långtgående. Dessutom torde ett undanröjande av tingsrättsdomen inte kunna begränsas till identitetsfrågan. Visserligen kan domvillobestämmelserna tillämpas partiellt (jfr NJA 1979 s. 445), men det måste förutsätta att den delen av domslutet som består kan fungera självständigt (jfr 17 kap. 4 § rättegångsbalken beträffande förutsättningarna för deldom). Sådan är inte situationen här.

22. Domvilloreglerna är alltså inte direkt tillämpliga, och en analog tillämpning framstår som både långtgående och mindre ändamålsenlig. Reglerna bör därför inte tillämpas.

Klarläggande kan ske genom en fastställelsetalan

23. Det står klart att möjligheterna att komma till rätta med en oklarhet av det ifrågavarande slaget (dvs. att domen är oklar utan att vara mörk) inte är begränsade till rättelse- och domvilloreglerna. När en oklar dom aktualiseras i ett efterföljande rättsligt förfarande, kan således domstolen i det senare förfarandet i åtminstone vissa fall klarlägga innebörden av den oklara domen (jfr NJA 1989 s. 356, där i ett resningsärende domstolen klaggjorde den

angripna domens innebörd). Detta gäller även om oklarheten avser en parts identitet (jfr i fråga om exekvatur de i p. 7 nämnda rättsfallen NJA 2014 s. 125 och NJA 2015 s. 433).

24. Vidare kan en oklarhet i en dom i vissa fall redas ut genom en fastställelsetalan enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Det förutsätter då att saken rör ett rättsförhållande mellan parterna. Om oklarheten är till förfång för en part kan domens innebörd indirekt klarläggas genom att parten väcker en fastställelsetalan rörande rättsförhållandet.

25. Att faderskap avser ett sådant rättsförhållande som avses i 13 kap. 2 § rättegångsbalken har Högsta domstolen tidigare slagit fast (se NJA 2007 s. 684). Vidare kan inte ens i ett faderskapsmål den i domen angivna identiteten på en part anses vara en sådan del av själva saken att det omfattas av domens rättskraft; en prövning i den frågan är av en annan karaktär (se p. 6). Däremot är det tveksamt om en identitetsbestämning i mening av rätt namn och rätt personnummer på den man som har förklarats vara far till ett barn kan ses som ett rättsförhållande mellan fadern och barnet.

26. Syftet med en statusdom beträffande faderskap är emellertid att skapa klarhet beträffande rättsläget mellan förälder och barn. Om en sådan dom är oklar utan att vara mörk, så skulle avsaknaden av ett enkelt och snabbt medel för att undanröja oklarheten stå i direkt strid mot det intresse som en statusdom syftar till.

27. Mot den nu angivna bakgrunden, och med beaktande av att frågan om identiteten av fadern hänger nära samman med faderskapet i sig, så bör en fastställelsetalan kunna tillåtas i situationer som den förevarande. Om inte annat så får den ordningen godtas av det skälet, att det får anses finnas ett konventionsrättsligt krav på tillgång till ett adekvat rättsmedel i den speciella

situationen att ett felaktigt eller på annat sätt oklart angivande av en fars identitet i en faderskapsdom är till förfång för barnet, och det lämpligaste rättsmedlet är då en fastställsetalan enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken.

Slutsats

28. Omständigheterna i förevarande fall är sådana att EOs rätt att få klarlagt den riktiga identiteten på den man som har förklarats vara hans far kan tillgodoses genom reglerna om fastställsetalan enligt bestämmelserna i 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Eftersom det är möjligt att komma till rätta med oklarheten på detta sätt ska ansökan om resning inte beviljas. Överklagandet ska alltså avslås.

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2015-12-08

Mål nr
Ö 6166-14

TILLÄGG

Justitierådet Stefan Lindskog tillägger för egen del följande.

1. Enligt den gamla rättegångsbalken kunde en domstol meddela en förklaring rörande innebörden av en otydlig dom (se 24 kap. 10 och 11 §§; i NJA 1929 s. 77 förklarades utan lagstöd innebörden av en oklar skiljedom). Regleringen fördes inte över till rättegångsbalken. Skälet var att det antogs att processmaterialet till följd av muntlighetsprincipen skulle komma att bli ofullständigt, vilket kunde leda till att det blev svårt att fastställa innebörden av en oklar dom. Otydligheter tänktes i stället bli hanterade genom bestämmelserna om rättelse och om att det finns grund för domvilla när en dom är mörk. Se SOU 1938:44 s. 230 (NJA II 1943 s. 226).
2. Om en oklar dom söks verkställd kan enligt 5 kap. 2 § utsökningsförordningen (1981:981) Kronofogdemyndigheten – beroende på oklarhetens art – hänvisa sökanden att klaga över domvilla eller meddela föreläggande om att rättelse ska begäras. Att någon möjlighet att föra talan vid domstol om tolkning inte nämns är naturligt i ljuset av de överväganden som har redovisats i det föregående. Detta hindrar emellertid inte att en domstol genom dom anses kunna slå fast innebörden av en oklar skiljedom som inte är mörk, när oklarheten förhindrar verkställighet (se SOU 1994:81 s. 214 och prop. 1998/99:35 s. 178 samt den litteratur som jag hänvisar till i mitt arbete Skiljeförfarande, 2 uppl. 2012, avsnitt IV:0-4.4.4; jfr det ovan nämnda rättsfallet NJA 1929 s. 77 samt NJA 2014 s. 125 p. 8, där en sådan möjlighet synes vara förutsatt

Dok.Id 116784

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

beträffande parts identitet). Det är svårt att se något skäl till att detsamma inte skulle gälla för domstolsdomar.

3. En oklarhet i en dom som inte är mörk kan röra ett rättsförhållande på det sätt som krävs för att en fastställsetalan ska kunna föras enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Om oklarheten är till förfång för någon av parterna kan då domens innebörd på talan av den parten klarläggas genom en fastställsetalan rörande rättsförhållandet. En inte opraktisk situation är att oklarheten förhindrar verkställighet men är av annat slag än vad som avses i 5 kap. 2 § utsökningsförordningen. Om då oklarheten är att hänföra till ett rättsförhållande – vilken den regelmässigt får förmodas vara när oklarheten har betydelse för domens verkställbarhet – kan innebörden av rättsförhållandet bestämmas efter en fastställsetalan. Huruvida det är möjligheten till en sådan talan som ligger bakom uppfattningen att en domstol genom dom anses kunna slå fast innebörden av en oklar skiljedom är nog tveksamt (snarare vilar uppfattningen på 1929 års fall, som dock förmodligen handlar om en analog tillämpning av reglerna i gamla rättegångsbalken om förklaringsdom), men numera bör det i allt fall anses vara fråga om en fastställsetalan.

4. Men det är inte givet att en oklarhet i en dom som inte är mörk kan sägas gälla ett sådant rättsförhållande som avses i 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Det framstår som otillfredsställande om det skulle förhålla sig så, att en sådan otydlighet inte kan klaras ut efter rättegångsbalkens införande. Detta så mycket mer som det anförda skälet för att förklaringsinstitutet inte bevarades i rättegångsbalken – processmaterialet skulle till följd av muntlighetsprincipen komma att bli ofullständigt bevarat – svarar mindre väl mot hur det förhåller sig i dag. Reglerna om rättelse och om mörk dom som grund för domvillan lär inte – såsom det tydligen antogs vid rättegångsbalkens tillkomst – alltid på tillräckligt sätt tillgodose en av oklarheten berörd parts skyddsvärda intresse, låt vara att det antagligen rör sig om tämligen sällsynta situationer.

5. Mot den angivna bakgrunden kan det sättas i fråga om inte en extensiv tillämpning av reglerna i 13 kap. 2 § rättegångsbalken bör vara mer generellt möjlig när en part har ett skyddsvärt behov av att få klarlagt innebörden av en otydlig dom och parten inte kan komma till rätta med olägenheten genom andra rättsmedel eller på något annat sätt. Vad som förr kunde åstadkommas med en förklaringsdom skulle då under vissa förutsättningar alltså vara möjligt genom en fastställelse. Högsta domstolens avgörande i detta mål hindrar enligt min mening inte en sådan rättsutveckling; omständigheterna här är särdeles speciella.